

Milan **Kundera** (1. 4. 1929 Brno – 11. 7. 2023 Paříž)

Česko-francouzský spisovatel a publicista, jeden z nejvýznamnějších světových prozaiků současnosti.

Kundera se narodil v rodině **muzikologa** a absolvoval pražskou Filmovou akademii múzických umění, kde po skončení studia vyučoval. Patřil ke **generaci** (spolu s prozaiky **Josefem Škvoreckým** a **Ludvíkem Vaculíkem**, dramatikem **Pavlem Kohoutem** aj.), která vstoupila do veřejného i tvůrčího života brzy po československém komunistickém převratu v r. 1948 a přitakala tehdejšímu vývoji, protože v něm viděla mj. odvetu či obranu vůči měšťácké a ultrakonzervativní mentalitě českých středních a vyšších společenských vrstev ze 30. a 40. let 20. století.

Kundera byl mnohostranně disponovaný literát; začínal **poezií**, napsal několik **divadelních her**, ale těžištěm jeho tvorby je **próza** a také **esejistika**. Do české literatury vnesl **nový typ hrdiny**: je jím mladý intelektuál s bohatým vnitřním světem, ale odtažitý vůči společenské realitě, ovšem sebevědomý ve své profesi i ve vztahu k ženám (v kontextu české tvorby 50. a 60. let se Kundera jevil jako autor silně tematizující erotiku).

Kundera také **experimentoval s formou a kompozicí románu** ve snaze překročit omezující hranice dané tradičním realistickým posloupným vyprávěním. Jednotlivé **postavy** vyjadřují různé **filozofické přístupy** k hlavním tématům příběhu a k životu vůbec. U Kundery dokonce i vypravěčský hlas a postoj je situován jen jako jeden z mnoha. Tím Kundera umožňuje čtenářům vytvořit si **více dosti odlišných interpretací** díla; v tomto ohledu můžeme tedy Kunderu považovat také za významného představitele **postmoderní prózy**.

Kundera vstoupil do **Komunistické strany Československa** v r. **1948**, ale r. **1950** v období represivního **stalinismu** (nazvaného podle tehdejšího sovětského komunistického diktátora Josifa Stalina), za vlády československého prezidenta a komunistického vůdce Klementa Gottwalda, byl vyloučen. Členství mu bylo obnoveno r. **1956**, kdy komunistickým blokem států středovýchodní Evropy prošla vlna mírného uvolnění poměrů po Stalinově smrti.

Kundera se pak stal **významným představitelem československé kultury 60. let**, která navázala **kontakty se světovým děním** usilujícím o **větší demokratizaci euroamerického světa** a která tyto snahy účinně podpořila a obohatila. V r. **1967** na **sjezdu československých spisovatelů** Kundera vystoupil jako rozhodný obhájce československé filmové nové vlny (režiséri Věra Chytilová, Miloš Forman, Jiří Menzel...). Tehdejší československý liberalizační vývoj, vrcholící projektem **reformního komunismu**, reprezentovaného především novým stranickým předákem

Alexanderem Dubčekem, byl násilně ukončen sovětskou vojenskou invazí v srpnu 1968. Kundera obhajoval dubčekovské Pražské jaro mj. v **esejistické polemice s dramatikem Václavem Havlem**, který naopak viděl jako kýžený cíl klasickou západní tržní demokracii.

V r. **1970** byl Kundera z KSČ vyloučen podruhé, jeho spisovatelské dílo bylo v Československu **zakázáno**, ale Kundera využil své (na československé poměry výjimečné) frankofonní jazykové vybavenosti a r. **1975** **odešel** s manželkou Věrou (původně televizní hlasatelkou; zůstali bezdětní) **do Francie**, kde pak **přednášel na univerzitách**. V r. **1979** **byl zbaven československého občanství** a r. **1981** získal **občanství francouzské**. Ve Francii se brzy vrátil k literární tvorbě (romány a eseje) a začal **tvorit pouze ve francouzštině** (některá díla si sám překládal do češtiny). Před r. 1989 Kundera svá nová díla v české verzi často publikoval v exilovém českém nakladatelství manželů Josefa a Zdeny Škvoreckých **Sixty-Eight Publishers**

v kanadském **Torontu**. Po r. 1989 se do **rodné země** vracel jen občas a bez publicity. Rozhovory prakticky neposkytoval; tvrdil, že vše, co chce veřejnosti říci, je obsaženo v jeho knihách.

Získal řadu významných literárních i občanských **vyznamenání a ocenění**, včetně nejvyššího francouzského státního vyznamenání – Řádu čestné legie (1990). V r. 2003 (a opět v r. 2015) respektovaný britský deník *The Guardian* zařadil Kunderův román *Kniha smíchu a zapomnění* mezi 100 nejvýznamnějších románů všech dob.

V r. **2019** z iniciativy tehdejšího českého premiéra Andreje Babiše a prostřednictvím velvyslance Petra Druláka získal Kundera **české státní občanství**, čímž byla napravena zlovůle komunistických úřadů z doby před čtyřiceti lety.

Některá díla:

Romány **Žert** (napsáno 1965, vydáno 1967; film 1968: režie Jaromil Jireš, v hlavní roli Josef Somr), **Valčík na rozloučenou** (La Valse aux adieux; francouzsky 1976, česky v Kanadě 1979, česky v České republice 1997), **Kniha smíchu a zapomnění** (Le Livre du rire et de l'oubli; francouzsky 1979, česky v Kanadě 1981, v České republice 2003), **Nesnesitelná lehkost bytí** (L'Insoutenable Légèreté de l'être; francouzsky 1984, česky v Kanadě 1985, v České republice 2006; americký film 1988: režie Philip Kaufman, v hlavní roli Daniel Day-Lewis), **Nesmrtelnost** (L'Immortalité; 1990, česky 1993), **Oslava bezvýznamnosti** (poprvé publikováno jako italský překlad v r. 2013 pod titulem La festa dell'insignificanza, francouzsky v r. 2014 jako La Fête de l'insignifiance);

Povídkový soubor Směšné lásky (1963, později rozšiřováno a jinak upravováno);

Divadelní hry **Majitelé klíčů** (1962), **Jakub a jeho pán (Pocta Denisu Diderotovi)** (1971; hra je volnou dramaturgií románu od francouzského osvícenského autora 18. století Denise Diderota);

Eseje nebo esejistické knihy **Český úděl** (1968), **Umění románu** (1960, 1986), **Únos západu aneb Tragédie střední Evropy** (1983), **Můj Janáček** (1991 – 2004), **Zneuznávané dědictví Cervantesovo** (2005), **O hudbě a románu** (2014).